

Ett rättvist betygssystem som premierar kunskap – ett måste för svensk skola

Magnus Henrekson

Magnus Henrekson är professor i nationalekonomi och senior forskare vid Institutet för Näringslivsforskning, IFN. Henrekson är särskild utredare i utredningen "Likvärdiga betyg och meritvärden" och presenterade sitt betänkande, Ett likvärdigt betygssystem, i februari 2025.

Incitament för betygsinflation

Dagens betygssystem saknar objektiva referenspunkter. Därmed kan inte betygen bli likvärdiga. Problemen förstärks sedan av det faktum att Sverige har fritt skolval och konkurrens mellan utförare. Marknadskrafterna skapar incitament för ytterligare olikvärdig betygssättning och bidrar till betygsinflation.

Samtidigt är Sverige det EU-land som underkänner flest elever i grundskolan. Nära en femtedel av eleverna som lämnar grundskolan har inte fullständiga betyg och cirka 15 procent blir inte behöriga att läsa vidare på ett nationellt gymnasieprogram. I övriga EU-länder är motsvarande andel i genomsnitt 4 procent. Ingenting tyder på att de svagaste svenska eleverna är så mycket sämre än sina europeiska motsvarigheter. Varken PISA eller andra internationella undersökningar visar det, vilket tyder på att det handlar om brister i betygssystemet både vad gäller behörighetsregler och hur betygssättningen i sig kan tänkas leda till utslagning.

Ett stort problem i skolan är skillnaden mellan elever med minst en förälder född i Sverige (OECD:s definition av svensk bakgrund) och elever med utländsk bakgrund (två utrikesfödda föräldrar). I PISA 2022 nådde Sverige en 5:e plats (2:a plats 2018) för elever med svensk bakgrund, men när alla elever räknas in sjunker resultatet till en 11:e plats (7:e plats 2018). Det visar på de problem som finns i så kallade utsatta områden och det finns kvalificerade studier inom området. Forskaren Gabriel Heller-Sahlgren har analyserat resultaten i PISA 2022 för skolor i utsatta områden och visar att elever i utsatta skolor presterar 94 poäng sämre än elever i övriga skolor. Det motsvarar mer än kunskapen som inhämtas av en genomsnittlig elev under hela högstadiet!²¹⁷

Ett annat problem är att alltför få elever läser STEM-ämnena (naturvetenskap, teknik och matematik), vilket är en förutsättning för att Sverige ska fortsätta att vara en kunskapsnation. I PISA 2022 har det svenska medelvärdet i matematik sjunkit med 21 poäng till 482 poäng jämfört med 2018, vilket motsvarar ett läsår på högstadiet. Läget ser klart ljusare ut i den senaste TIMSS-mätningen som gjordes 2023.²¹⁸ Sverige är nu på genomsnittet för EU- och OECD-länderna i matematik i årskurs 4 och över genomsnittet i årskurs 8 och bättre än EU- och OECD-snittet i naturkunskap. Men trots de stora förbättringarna i STEM-kunskaper på högstadiet sedan botten 2011, är det alltför få som väljer de mest utmanande programmen och fördjupningarna på gymnasiet.

²¹⁷ Heller-Sahlgren (2024).

²¹⁸ Skolverket (2024).

Svagheterna i dagens betygssystem

Dessa problem tar oss till betygssystemets utformning och funktion. I praktiken gäller lokal betygssättning med oklara riktlinjer om hur betygssättningen ska göras. Lärarna saknar förutsättningar för att kunna sätta likvärdiga betyg. Under utredningsarbetet har vi inte kunnat identifiera något enda land förutom Sverige där enskilda lärare kan sätta betyg utan någon form av kalibrering (kvalitetssäkring av mätmetoden) och där dessa betyg sedan avgör antagning och urval till nästa utbildningsnivå.

Föga förvånande har det blivit allt vanligare att lärare utsätts för påtryckningar av olika slag. Lite tillspetsat kanske, men om det fanns en internationell tävling med syfte att utse "världens sämsta betygssystem", då skulle Sverige ha stor chans att ta hem guldmedaljen. Särskilt med tanke på att vi har det mest marknadsierade skolsystemet i hela västvärlden. Visserligen genomförs nationella prov i kärnämnen både i grundskolan och på gymnasiet, men dessa rättas lokalt av elevernas egen lärare och provfrågorna har ofta läckt ut i förväg på grund av att alla skolor inte gör provet exakt samtidigt. För att i någon mån råda bot på olikvärdigheten i betygssättning ska lärarna sedan 2018 "särskilt beakta" resultatet på de nationella proven vid betygssättningen. Detta påbud är dock inte på något sätt juridiskt bindande; det finns skolor som i praktiken ger alla elever (utom de som redan har högsta betyg) minst ett steg högre betyg än resultatet på de (sannolikt generöst rättade) nationella proven.

Det lärarsatta betyget är ofta det första myndighetsbeslut en elev möter i livet och de betyg eleven erhåller i gymnasiet blir sedan i hög grad avgörande för vilka livschanser som erbjuds den unga vuxna. Om dessa myndighetsbeslut är eller uppfattas som i hög grad godtyckliga, illa underbyggda och orättvisa, då begår samhället en oförrätt mot den enskilda medborgaren. Men det är mer än så. Det sänder också en signal till den unga människan att hon inte ska förvänta sig att samhället i praktiken fungerar enligt de omhuldade principer och värderingar som lyfts fram i de politiska högtidstalen: individuella rättigheter, legalitet, öppenhet, rättssäkerhet och meritokrati.

Utöver orättvisa betyg leder dagens betygssystem till andra nackdelar. Den kanske allvarligaste är att det finns risk för att många elever stängs ute från gymnasieprogram som de skulle ha klarat av. Alla individer måste ha möjlighet att få en produktiv roll i samhället. Risken för att eleverna kommer till gymnasieprogram med för låga grundkunskaper måste hanteras så att problemet inte bara flyttas upp från grundskolan till gymnasienivån. Den andra nackdelen är antagningen till högre utbildning där konkurrensen i många fall är hård. Om inte spelreglerna är rättvisa och betygen är likvärdiga kommer inte de mest lämpade studenterna in på utbildningarna, vilket både urholkar legitimiteten för antagningssystemet och skadar samhällsutvecklingen.

Att skolor lockar elever med ett rykte om att vara generösa i betygssättningen är ett annat stort problem. Likaså är det bekymmersamt att duktiga elever väljer skolor med svagare elever där konkurrensen om de höga betygen blir lägre. Allra svårast att få bra betyg är det på ett naturvetenskapligt eller teknikprogram på ett gymnasium med i genomsnitt mycket duktiga elever. Där en begåvad och studiemotiverad elev blir mest utmanad och lär sig mest, är det alltså störst risk att denne får ett alltför lågt betyg och inte kommer in på önskad universitetsutbildning. Skälet till att det blir så här är att betygssättningen i praktiken är relativ på skolnivå och att lärarna medvetet eller omedvetet rangordnar eleverna.

De som läser STEM-ämnen på mer avancerad nivå på gymnasiet tenderar att göra det tillsammans med andra duktiga elever och riskerar därför att få lägre betyg än de kunnat få i en annan skola eller om de valt ett lättare program.²¹⁹ Därför blir det rationella valet för många att läsa ett enklare program på en svagpresterande gymnasieskola. Där hamnar de högre i den lokala rangordningen, vilket öppnar för högre betyg än på ett gymnasium med duktigare elever. Sedan kan de komplettera gymnasiestudierna

²¹⁹ Skälet till detta är den starka och väl dokumenterade tendensen till lokal relativ betygssättning (Skolverket 2019).

med de avancerade kurserna genom studier på Komvux där det är betydligt lättare att få de betyg och den behörighet som krävs för den eftertraktade universitetsutbildningen. Oavsett vad vuxenvärlden vill tro så är elever rationella. Om de ser de att det finns "smitvägar" för att öka chansen att nå sina mål så kommer dessa att utnyttjas.

Det medför att duktiga elever inte inhämtar alla kunskaper de haft möjlighet att få under sin studietid och att skolor inte får rätt incitament att bli kunskapsdrivna. Men risken finns också att den som inte spänner bågen och utmanar sig fullt ut tillsammans med andra ambitiösa elever, aldrig sedan orkar växla upp och skaffa sig de mer avancerade kunskaperna senare.

Målen med ett nytt betygssystem

Offentlig sektor behöver konkurrensutsättas för att skapa innovation och nytänkande. Det har inneburit stora fördelar för sjukvården och äldreomsorgen. Men då krävs det att staten etablerar de spelregler för måluppfyllelse och betygssättning som ger de inblandade – elever, lärare, rektorer, huvudmän och föräldrar – rätt incitament att utveckla elevernas kunskaper. Om en skola missköter sig måste konsekvenserna vara kännbara, till exempel att den tas över av annan ledning, huvudman eller stängs. Det är inget problem att en bra friskola gör vinst, men att en dålig gör det är däremot ett problem.

Det är förvånande att de privata vinstdrivande skolföretagen genom sin branschorganisation inte själva tagit fram ett genomarbetat förslag över hur kvalitet ska mätas och redovisas samt hur fusk och betygsinflation ska undvikas. De har ju dessutom haft 33 år på sig, det är nämligen så lång tid som förflutit sedan Sverige marknadsiserade grundskolan och gymnasiet. Även om felaktig betygssättning och annat fusk ibland kan vara lika omfattande i de kommunala skolorna, så får sådan avslöjanden ett helt annat genomslag när de sker på en privat vinstdrivande skola. Misstankar om glädjebetyg och annat systematiskt fusk har utgjort ett existentiellt hot mot friskolesektorn i decennier och ändå har branschen inte lyckats samla ihop sig och kräva att staten inför ett likvärdigt och transparent betygssystem. Detta trots att nästan en kvarts miljon elever går i vinstdrivande skolor med en total omsättning på upp mot 30 miljarder kronor samtidigt som ett helt genomarbetat förslag till ett betygssystem där en bra skola faktiskt skulle kunna bevisa att den är bra på sin höjd skulle ha kostat 10 miljoner att ta fram.²²⁰

Ett ytterligare villkor som behöver vara uppfyllt för att ett betygssystem ska vara både kunskapsdrivande och likvärdigt är *ett tydligt syfte och innehåll i ämnes- och kursplanerna*. Läroplansutredningen har arbetat parallellt med betygsutredningen och har även den lämnat förslag i februari 2025. Där föreslås just en tydligare kunskapsinriktning i kurs- och ämnesplanerna. Detta sänder en stark signal till läroboksförlagen att ta fram läroböcker som matchar den nya inriktningen. Om utredningens förslag klubbas i riksdagen och sedan implementeras på ett bra sätt av Skolverket kommer detta att starkt bidra till förbättrade resultat för den svenska skolan. Den otydlighet som finns i dag drabbar framför allt elever som växer upp i hem med lågutbildade föräldrar och alldeles särskilt pojkar som växer upp i utanförskapsområden. Många av dessa kommer från familjer som inte fullt ut – ibland kanske knappt alls – behärskar det svenska språket och föräldrarna har därför ingen möjlighet att hjälpa till med inlämningsuppgifter, förstå utvärderingar eller överhuvudtaget förstå vad det är som belönas i skolan.

Ämnes- och kursplaner med tydliga kunskapskrav underlättar för skolor att pröva alternativa vägar för att nå erforderlig kunskapsinhämtning. Detta har praktiserats i en del friskolor men då målen varit otydliga har resultaten inte alltid varit lysande. Det finns dock exempel på sådana skolor som förefaller

²²⁰ *Tio miljoner kronor råkar vara den totala budgeten för den betygsutredning jag varit ansvarig för och som lade fram sitt betänkande i två volymer på totalt drygt 1 300 sidor den 19 februari 2025.*

ha presterat mycket bra, men då det saknas externa fuskssäkra prov som mäter uppnådda kunskaper på ett entydigt sätt så går det egentligen inte att belägga att så är fallet.

Utmaningen är således att ställa rätt kunskapskrav och att genom ett genomarbetat och rättvist betygssystem visa såväl elevernas enskilda kunskapsnivåer som varje skolas nivå.

Det viktigaste skälet till olikvärdiga betyg är att lärarna oftast är bra på att sätta betyg (rangordna eleverna) inom den egna undervisningsgruppen medan de har svårt att relatera nivån på den egna skolan till nivån på andra skolor och riket som helhet. Till detta kommer att systemet också möjliggör att skolor konkurrerar genom att vara generösa i sin betygssättning. Det är omöjligt att enbart utifrån betygskriterierna tolka olika elevprestationer på ett sätt som stämmer överens med alla andra lärares tolkningar i andra skolor över landet. Det är också helt upp till läraren att avgöra hur nära ett ämnesbetyg ska ligga ett nationellt provbetyg och dessutom är det långtifrån i alla ämnen som det finns nationella prov. Då det inte finns externt rättade helt jämförbara prov som alla elever gör är det svårt att bevisa att en skola genomgående sätter för höga betyg. Det framgår dock indirekt när man jämför hur det går i gymnasiet för elever som i årskurs 9 fick klart högre lärarsatta betyg än vad de presterade på den nationella proven; dessa elever gör sämre ifrån sig i gymnasieskolan jämfört med elever från skolor där betygen och de nationella provresultaten låg på samma genomsnittliga nivå.

Ett nytt betygssystem ska vara kunskapsdrivande, rättvist och inte utestänga elever från utbildningar som de har förutsättningar att klara. Likvärdig betygssättning innebär att en elevs betyg ska stå för samma kunskaper oberoende av vilken skola eleven går på eller vilken lärare eleven har haft. Betygsinflationen måste upphöra – ett betygsgenomsnitt ska inte öka när elevernas kunskaper inte gör det, vilket under lång tid varit fallet (även om det upphört de allra senaste åren). Detta har gjort att ett slutbetyg från gymnasiet som räckte för att komma in på ett antal attraktiva högskoleutbildningar när betyget var nytt, några år senare inte alls var lika konkurrenskraftigt.

Ett väl utformat och kunskapsdrivande betygssystem är en nödvändig komponent om dagens marknadssystem på skolområdet verkligen ska leda till innovation och förbättrade resultat jämfört med den tidigare statliga monopolskolan. Det finns ingen anledning att använda betygssättning som konkurrensmedel om det inte råder någon konkurrens, men marknaden kan leda till förbättringar och innovationer – förutsatt att de olika aktörerna verkligen konkurrerar baserat på hur bra de är på att bibringa sina elever kunskaper snarare än att ge glädjebetyg.

Vårt förslag till nytt betygssystem

Betygsutredningens betänkande – *Ett likvärdigt betygssystem* (SOU 2025:18) – överlämnades till regeringen den 19 februari 2025. Huvuddragen i utredningens förslag hade delgivits massmedia redan i september 2024,²²¹ vilket gav oss möjlighet att diskutera förslagen på ett konstruktivt sätt och att både reda ut missuppfattningar som annars riskerat att försvåra diskussionen om den egentliga sakfrågan och få kännedom om kritik och invändningar i ett så tidigt stadium att vi skulle kunna bemöta dem redan i betänkandet. Invändningar kommer alltid att finnas; det perfekta invändningsfria betygssystemet existerar helt enkelt inte! Men givet hur den svenska skolmarknaden är riggad så gäller det att skapa ett betygssystem som är så bra som möjligt och i vårt betänkande på totalt över 1 100 sidor så gör vi vårt yttersta för att motivera varför vårt förslag ser ut som det gör.

Modellen syftar till att elevers meritvärden från grundskolan och gymnasieskolan, vilka används för antagning och urval vid ansökan till fortsatta studier, ska bli likvärdiga och därmed jämförbara mellan

²²¹ I form av en större intervju i tidningen *Vi Lärare* (Bergling 2024).

skolor. Likvärdiga meritvärden uppnås genom användning av både lärarsatta betyg och av elevers resultat på nationella slutprov. Så här ser den föreslagna processen ut, steg för steg:

- 1 Lärarna sätter även i fortsättningen betyg baserat på egna betygsunderlag. Dessa betyg fungerar som direkt återkoppling till elever och vårdnadshavare.
- 2 De lärarsatta betygen utgör grund för beräkning av ett genomsnittligt *individuellt betygsvärde*.
- 3 Ett *genomsnittligt betygsvärde* för skolan/programmet beräknas baserat på elevernas individuella betygsvärden.
- 4 Eleverna genomför fem *nationella slutprov* i grundskolan och upp till åtta slutprov gymnasieskolan. Elevens provresultat från samtliga slutprov räknas ihop till ett samlat genomsnittligt *individuellt provresultat*.
- 5 Ett *genomsnittligt provresultat* för högstadieskolans årskurs 9 respektive gymnasieprogrammet räknas ut baserat på elevernas individuella provresultat.
- 6 Skolans/programmets *genomsnittliga betygsvärde* jämförs med skolans *genomsnittliga provresultat*. Skillnaden utgör grunden för kalibrering.
- 7 Elevernas individuella genomsnittliga betygsvärden *kalibreras* så att skolans/programmets genomsnittliga betygsvärde justeras till nivå och spridning i skolans/programmets genomsnittliga provresultat.
- 8 Elevens *kalibrerade* betygsvärde (70 procent) och elevens genomsnittliga *individuella* provresultat (30 procent) läggs sedan samman till ett *meritvärde*.

Detta system åstadkommer likvärdighet i betygssättningen *mellan* skolor, men inte *inom* enskilda skolor. Om flera lärare undervisar i samma ämne på en skola eller ett gymnasieprogram så måste de samverka för att säkerställa att betygen blir likvärdiga *inom* skolan/programmet. Bedömningsråd kommer därför att göras obligatoriska om utredningen får som den vill.

De nationella slutproven genomförs digitalt exakt samtidigt i hela landet och rättningen görs centralt. För att maximera elevernas incitament att både skriva och göra sitt allra bästa på slutproven så kommer eleven alltid att belönas meritvärdesmässigt för sitt deltagande hur illa denne än presterar på provet.

Modellen innebär att om betygen sätts generöst på en skola kommer meritvärdet att justeras till skolans genomsnittliga resultat på de nationella proven. Skolor kommer inte längre att kunna konkurrera genom att sätta omotiverat generösa betyg och betygsinflation blir omöjlig. Nationella prov i idrott, bild, musik, hemkunskap och slöjd (de s.k. PREST-ämnena) är inte genomförbara. I stället blir de lärarsatta betygen i dessa ämnen en del av det genomsnittliga betygsvärde som sedan kalibreras baserat på skolans resultat på den nationella slutproven.

Systemet kommer också att motverka en överdriven generositet i de lärarsatta betygen. Skolor som systematiskt får sina lärarsatta genomsnittsbetyg nedkalibrerade kommer omgående att få dåligt rykte. Redan första året med systemet lär tidningarna lista skolors avvikelser mellan de lärarsatta genomsnittsbetygen och skolans resultat på de nationella slutproven. Ingen kommer att vilja visa upp stora nedkalibreringar, vilket ger stark anledning för skolornas ledning att förmå sina lärare att undvika att ge glädjebetyg. Detta gäller förstas även lärarna i de ämnen som inte har nationella slutprov.

Tio betygssteg och ingen skarp godkändgräns

I dagens betygsskala A–F finns en skarp gräns för godkänt och när bokstavsbetygen sedan översätts till siffrvärden för att beräkna ett meritvärde görs det på följande sätt: F ger 0 poäng, E 10 poäng, D 12,5 poäng, C 15 poäng, B 17,5 poäng och A 20 poäng. Halva skalan, dvs. 1–9, används således inte och

stegen är inte symmetriska, dvs. det är inte lika långt mellan stegen, när bokstäverna vid beräkning av meritvärde respektive jämförelsetal ges siffervärden.

För att det system vi föreslår ska fungera krävs en numerisk betygsskala med jämna skalsteg och ju fler betygssteg det finns, desto lättare blir det att uppnå likvärdighet. Efter att ha testat våra tankar på utredningens expertgrupp, forskare, fokusgrupper, elever, lärare och skollidare har vi landat i en tiogradig betygsskala 1–10. Med en mer fingradig skala bevaras mer information om elevers kunskaper och konsekvenserna av om en elev får ett betygssteg högre eller lägre än vad den egentligen förtjänar blir inte lika stora.

Dagens detaljerade och svårtolkade betygskriterier förenklas drastiskt. Ett exempel på dagens betygskriterier ger en känsla för hur svårtolkade dessa är. För att få betyget C i samhällskunskap i årskurs 6 krävs att:

- Eleven visar goda kunskaper om demokrati och mänskliga rättigheter.
- Eleven visar goda kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven beskriver förhållandevis komplexa samband inom olika samhällsstrukturer. Eleven för utvecklade resonemang om hur människor kan påverka och påverkas av förhållanden och strukturer i samhället.
- Eleven för utvecklade resonemang om samhällsfrågor utifrån kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven granskar information och åsikter som rör samhällsfrågor i olika källor med relativt välgrundade källkritiska argument.

När man läser dessa kriterier och funderar en stund så framstår det som ganska självklart att en viss lärare kommer att tolka innebörden i begreppen "goda", "förhållandevis komplexa" och "relativt välgrundade" baserat på erfarenheterna från den egna elevgruppen och tidigare elevgrupper. Att alla Sveriges lärare skulle tolka innebörden i begreppen tillämpat på en sjätteklassares kunskaper i samhällskunskap ens ungefär likadant framstår som helt orealistiskt.

De nya betygskriterierna vi föreslår blir radikalt annorlunda. Lärarna ska inte längre utgå från en bedömning av om en elev uppfyller betygskriterierna. I stället ska de utgå från en bedömning av hur elevens kunskaper förhåller sig till ämnets syfte och centrala innehåll för de olika stadierna, årskurserna eller gymnasieåren och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper enligt följande:

Betyg	Betygskriterier
1–3	Mindre än godtagbara kunskaper
4–5	Godtagbara kunskaper
6–7	Goda kunskaper
8–9	Mycket goda kunskaper
10	Utmärkta kunskaper

Nivån på elevens kunskaper och färdigheter kan nu specificeras även när dessa är lägre än godtagbar nivå; den skarpa F-gränsen försvinner och den som tidigare gav upp för att avståndet upp till betyget E var för långt har nu lättare att förbättra sitt betyg.

Samtliga betygssteg bygger på en sammantagen bedömning, vilket innebär att goda kunskaper inom en viss aspekt av ämnet kan kompensera för svagare kunskaper rörande en annan aspekt.

Behörighet till gymnasieskolans nationella program föreslås bygga på ett lägsta genomsnittligt meritvärde på 4. Det innebär att det är det genomsnittliga kalibrerade betygsvärdet som blir avgörande för behörigheten, inte som i dag då det finns en absoluta tröskelnivå i enskilda kärnämnen som måste uppnås, dvs. svagare kunskaper i ett visst ämne kan inte kompenseras med starkare kunskaper i ett annat.

Kraven för betyget 10 kommer att vara höga, sannolikt blir det bara någon enstaka procent av eleverna som kommer att få betyget 10 i ett ämne. Detta är en stor förändring jämfört med i dag då närmare 20 procent har det högsta betyget (A) i respektive ämne. En stor fördel med en betygsskala med fler steg och där det är få som får det allra högsta betyget är att dagens problem med takeffekter undviks. I dag är det en stor andel av eleverna som har högsta betyg i alla eller nästan alla kurser trots att kunskaps- och skillnaderna mellan dem som har högsta betyg ofta är mycket stora.

Tidplan och förväntade effekter

Betänkandet skickas i sedvanlig ordning ut på remiss direkt efter publiceringen. Vid ett snabbt förfarande kan en proposition läggas i början av 2026 och det nya betygssystemet träda i kraft höstterminen 2027 och de första som tar studenten med dessa nya kalibrerade slutbetyg och meritvärden kommer att göra det i juni 2030. En utmaning är att hantera översättning av betyg från det tidigare betygssystemet till det nya vid antagning till gymnasieskola och högre utbildning. Ett A kommer inte att kunna översättas som 10 utan snarare som 8.

Det betygssystem vi föreslår har goda förutsättningar att lösa eller åtminstone kraftigt minska de problem jag lyfte fram i inledningen. Det är helt klart att rätt implementerat så upphör alla möjligheter för skolor att konkurrera med att ge glädjebetyg. Likaså omöjliggörs en allmän betygsinflation. En utmaning är att också få likvärdig betygssättning inom varje skola. Här kommer dock de obligatoriska bedömningsråden och de nationella slutproven att bli viktiga indirekta verktyg. Resultatet på de nationella slutproven utgör ju också en betydande del av den enskilda elevens meritvärde, vilket minskar effekten av missvisande lärarbetyg.

Tack vare att betygsskalan har fler steg kan två viktiga effekter uppnås. För det första minskar takeffekten och eftersom det kommer att vara mycket svårt att få det allra högsta betyget så undviker man dagens problem med att elever som fått löfte om ett A i ett ämne förlorar motivationen att lära sig mer. Kort sagt, det system vi föreslår ger starkare incitament till de mest högpresterande eleverna att lära sig mer än i dag.

För det andra slås färre elever ut genom att de antingen ger upp på grund av att de uppfattar att avståndet upp till ett E är för långt eller för att de fick ett F i ett enskilt kärnämne och därför inte kommer vidare till ett nationellt program på gymnasiet. Även för elever som inte uppnår betyget 4 i genomsnitt kommer det i stället att finnas möjligheter att komma vidare till de nya yrkesutbildningar på 1 900 poäng som utredningen Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74) föreslår. För behörighet till sådana utbildning föreslår vi att eleven ska ha ett meritvärde på minst 1 alternativt ha uppnått lärarbetyget 4 i minst tre ämnen

Referenser

Bergling, Mikael (2024). "F-betyg skrotas – inför nytt betygssystem". *Vi Lärare*, 17 september.

Heller-Sahlgren, Gabriel (2024). *Vad kan vi lära av PISA 2022? Faktorer bakom svenska elevers resultat*. Stockholm: Svenskt Näringsliv.

Skolverket (2019). *Analys av likvärdig betygssättning mellan elevgrupper och skolor*. Stockholm.

Skolverket (2024). *TIMSS 2023. Svenska grundskoleelevers kunskaper i matematik och naturvetenskap i ett internationellt perspektiv*. Stockholm.

SOU 2024:74. *Fler vägar till arbetslivet*. Stockholm: Utbildnings- och forskningsdepartementet.

SOU 2025:18. *Ett likvärdigt betygssystem*. Stockholm: Utbildnings- och forskningsdepartementet.